



# Наша СЛОВА



Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 51 (1462) 18 СНЕЖНЯ 2019 г.

## Першы мемарыяльны знак Янку Маўру за межамі Беларусі

У старажытнай сталіцы Балгарыі горадзе Пліска дзейнічае гістарычна-культурны комплекс "Двор кірыліцы". Яго ініцыятарам і стваральнікам з'яўляецца балгарскі мецэнат Карэн Александян. У дворыку ёсць цэлая алея помнікаў пісьменнікам, якія пісалі на кірыліцы, сярод іх - балгарскія аўтары Ёрдан Йоўкаў, Аляксандр Тэадораў-Балан, Агоп Мелкянян, пісьменнік з Арменіі Леанід Гурунц, пісьменнік з Чачэнскай Рэспублікі Абузар Айдзіраў і іншыя. Нядаўна гэтую алею папоўніў бюст Янкі Купалы. Цікава, што Янка Купала не першы беларускі творца, які быў ушанаваны ў гістарычна-культурным комплексе "Двор кірыліцы". Некалькі год назад там з'явілася мемарыяльная дошка беларускаму дзіцячаму пісьмен-



## У Браціславе адкрылі прыгожую шыльдзу Янкі Купалы

11 снежня ў сталіцы Славакіі Браціславе адбылося адкрыццё мемарыяльнай дошкі ў гонар Янкі Купалы.

Памятны знак размешчаны ў будынку гатэля "Карлтан", у якім пазт спыняўся падчас візиту ў Чэхаславакію ў складзе дэлегацыі савецкіх журналістаў і пісьменнікаў у кастрычніку 1935 года.

Гэта быў першы прамы і не-пасрэдны беларуска-славацкі культурны кантакт у навейшай гісторыі.

Праз 80 гадоў новае пакаленне дыпламатаў ад беларускай культуры і навукі выправілася ў падарожжа Купалавым маршрутам па славацкай зямлі, каб прадставіць Беларусь, а таксама даведацца, чым жыве сёння Славакія, адкрыць яе для сваіх суайчыннікаў. Менавіта падчас вандроўкі 2015 года нарадзілася ідэя ўшанаваць памяць беларускага Песняра на славацкай зямлі, якую падтрымалі ў абедзвюх краінах.

Праект, ініцыятарам якога

быў Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы, рэалізаваны ў рамках дзяржаўна-прыватнага партнёрства на спонсарскія сродкі. Цырымонія адкрыцця прайшла пры ўдзеле Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у Славакіі Ігара Ляшчэні, дырэктара Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Алены Ляшковай, а таксама стваральніка мемарыяльнай дошкі скульптара Паўла Вайніцкага, дзякуючы таленту якога класік беларускай літаратуры ўшанаваны ў Латвіі і Фінляндыі. Ва ўрачыстасці прынялі ўдзел прадстаўнікі Саюза славацкіх пісьменнікаў, у тым ліку пэты-перакладчыкі Яраслаў Рэзнік і Марыян Серватка, які ў 2008-2013 быў Паслом Славакіі ў Беларусі; партнёры Купалаўскага музея з Літаратурнага і музычнага музея Дзяржаўнай навуковай бібліятэкі ў Банскай Быстрыцы;



уладальнікі гатэля "Карлтан", падтрымаўшыя беларускую культурную ініцыятыву.

kupala-museum.by.

## Баранавіцкая арганізацыя ТБМ адзначыла сваё 30-годдзе

Баранавіцкія сябры Таварыства беларускай мовы адзначылі 30-годдзе стварэння арганізацыі. Каля 70 чалавек сабраліся ў Русінах для таго, каб у святочнай абстаноўцы падвесці вынікі, падзяліцца ўспамінамі, паслухаць вершы і песні. Мерапрыемства пачалося з гімна "Магутны Божа". Затым з уступным словам выступіў гасць з Менска - ганаровы старшыня ТБМ, рэктар універсітэта імя Ніла Гілевіча Алег Трусаў. Ён нагадаў пра тое, што ад ТБМ у свой час было вылучана 13 дэпутатаў у Вярхоўны савет, адным з іх быў Зянон Пазняк, і сотні - у абласных, гарадскіх і раённых:



- Ёсць нам чым ганарыцца, ёсць нам што ўспомніць. Мы адзіная грамадская арганізацыя,

якая мае сваю газету "Наша слова", свой моладзевы часопіс "Верасень". Маём яшчэ адну газету "Новы час". У нас яшчэ ёсць зборнікі, сайты і г.д.

Стваральнікі ТБМ у Баранавічах настроены больш крытычна. Яны лічаць, што мэта арганізацыі па пашырэнні нацыянальнай самасвядомасці не выканана.

Па словах удзельнікаў свята, Таварыства для іх мае вялікае значэнне. Яно ўмацоўвае нацыянальную самасвядомасць. Ва ўмовах татальнай дзяржаўнай русіфікацыі не дае забыць, адкуль наш род.

Беларускае  
Радыё Рацыя.

(Працяг тэмы на ст. 2.)

**Янка Мавр – Янка Маўр  
(Іван Міхайлавіч Фёдараў)  
(11.05.1883 – 3.08.1971)**

*Създател на беларуската литература за деца и юноши, основоположник на приключенския и научно-фантастичния жанр в произведения на младежка тематика ("Синът на водата")*

скульптор: Валерий Желязков

ніку Янку Маўру работы скульптара Валерыя Жэлязкова. Гэта першы мемарыяльны знак пачынальніку беларускай дзіцячай літаратуры за межамі Рэспублікі Беларусь. Янка Маўр свае творы прысвячаў розным краінам, якія апісаваў з такой дакладнасцю, што

дзівіліся іх карэнныя жыхары і не маглі паверыць, што Маўр там ніколі не быў. Янка Маўр добра валодаў мовай эсперанта, што дазваляла яму атрымліваць цікавыя матэрыялы для сваіх твораў і ліставацца з людзьмі з розных краін свету. Шчыра падзяка спадару Александану ад родных Янкі

Маўра за ўшанаванне памяці беларускага дзіцячага пісьменніка.

Васіліна Міцкевіч,  
праўнучка  
Янкі Маўра і  
Якуба Коласа.







(Працяг. Пачатак у пап. нумарах.)

Яўген Гучок

За гонар лічылі  
Творы свае музею Белага ахвяраваць.

\*\*\*  
На сядзібе музея - помнікі:  
Чарадзею Усяславу, Міндоўгу і Вітаўту,  
І Францыску Скарыну,

\*\*\*  
Героям Грунвальдскай бітвы,  
Сапегу, Касцюшку,  
Дзесячам БНР,

\*\*\*  
Удзельнікам Слуцкага збройнага чыну,  
Наталлі Арсеньевай,  
Улашчыку, Ермаловічу,

\*\*\*  
Бацьку і сыну Багдановічам,  
Паэту-эмігранту Бярозку,  
Ларысе Геніюш і самому Белама.

\*\*\*  
На гарадскіх Стара-Дарожскіх могілках  
На Белага Анатоля магіле -  
Таксама выдатны помнік.

\*\*\*  
А па-за межамі музея  
На беларускай зямлі  
Памяць помнікамі ўшанавана.

\*\*\*  
У двары БДУ - помнікі  
Еўфрасінні Полацкай  
І Францыску Скарыну,

\*\*\*  
Міколу Гусоўскаму,  
Васілю Цяпінскаму  
І Сымону Буднаму.

\*\*\*  
Зноў жа помнік Скарыну  
Стаіць у вестыбюлі  
Дома кнігі ў Менску,

\*\*\*  
А Кірылу Тураўскаму -  
У епархіяльнай управе -  
У Філарэта.

\*\*\*  
На камені-валуне  
Ушанавана памяць  
роднай мовы абаронцаў:  
Альгерда Абуховіча,

\*\*\*  
Янкі Купалы, Якуба Коласа,  
Цёткі, Галубка Уладзіслава,  
Быкава Васіля і сучаснікаў  
Судніка, Сармант і іншых.

\*\*\*  
А ў Зэльве ля царквы,  
Супраць дома Ларысы Геніюш  
Стаіць асвечаны помнік паэтцы-змагарцы.

\*\*\*  
А ў Маладзечне,  
Не абміні, беларус,  
Помнік незабыўнаму Ермаловічу.

\*\*\*  
У Халопенічах пастаўлены помнік  
Адаму Багдановічу -  
Навукоўцу і бацьку геніяльнага паэта.

\*\*\*  
А за межамі Беларусі - у Яраслаўлі  
Увекавечана помнікам памяць  
Чарадзея беларускай паэзіі - Багдановіча.

\*\*\*  
І як тут не ўгадаць скульптараў

Светлай памяці незабыўнага  
Анатоля Яўхімавіча Белага

## Трыяда Анатоля Белага

П-а-э-м-а - э-с-э

Вакара, Лятуна, Платонава,  
Голубева, Інькова, Адашкевіча,

\*\*\*  
Панцялеева, Прохарава,  
Знакамітага Азгура,  
Аляксандра Фінскага.

\*\*\*  
Пажыві яшчэ колькі гадоў,  
Колькасць помнікаў беларускіх  
у Беларусі і за мяжой  
Павялічылася б намнога.

\*\*\*  
А як жа з помнікамі далей быць?!  
Няхай іх ставяць іншыя,  
І Белама няхай зладзяць які знак памяці!

IV

\*\*\*  
Дом Белых калісь быў домам для сваякоў,  
Сёння ён, разбудаваны Анатолям Белым -  
Увасабленне беларушчыны непаўторнай.

\*\*\*  
Дом бацькоўскі ў Старых Дарогах  
Ператварыў ён у Луўр -  
Музей Беларусі.

\*\*\*  
Ён доўга выношваў ідэю  
І распачаў стварэнне музея,  
Каб пасвяжэла паветра духоўнае Беларусі.

\*\*\*  
У холад не прастудзішся ў гэтым музеі,  
Наадварот, сагрэешся  
І душой, і целам.

\*\*\*  
У фарбах, камянях, метале і інш...  
Тут жыццё Беларусі прадстаўлена  
На працягу яе гісторыі.

\*\*\*  
А табліца Мендзялеева  
Не зразу адкрылася,  
Так і музей Белага невыбухова паўстаў.

\*\*\*  
Тут кожны экспанат -  
Нібы крыло,  
У палёт запрашае душу наведніка.

\*\*\*  
Тут безліч прасторы  
Ва ўсе бакі  
Беларусі.

\*\*\*  
І адначасова гэты музей -  
Нібы абарончы рубж  
Беларушчыны.

\*\*\*  
Тут яскрава прадстаўлены  
Падзеі на нашай зямлі,  
І, вядома, асобы выбітных.

\*\*\*  
Для свядомасці затуманенай  
Тут кожны экспанат -  
Нібы бліскавіца.

\*\*\*  
Гэты музей не проста паказвае,  
Ён агітуе пераканаўча  
За Беларусь.

\*\*\*  
Гэты музей - мінуламу помнік  
І адначасова - дарога  
У будучыню.

\*\*\*  
Беларус, хочаш парамантаваць сябе -  
Спяшайся ў Старыя Дарогі  
У музей Анатоля Белага.

\*\*\*  
Ходзіш гэтым музеём -  
І чуеш то голас жалейкі,  
То голас трубы баявой.

\*\*\*  
Так, і музейная старажытнасць  
Заўжды - навіна  
Для наведніка кожнага.

\*\*\*  
Годна трымацца,  
Не схіляць галаву пакорліва  
І гэты музей навучае наведнікаў.

\*\*\*  
Мой дружа, ты ўсё стогнеш,  
Перастаў захапляцца ўжо беларушчынай,  
Дык з'ездзі ў музей у Старыя Дарогі.

\*\*\*  
З'ездзі, з'ездзі - і пераканаешся,  
На колькі трэба табе  
Яшчэ расці і расці.

\*\*\*  
Хочаш душу сваю  
Ў беларушчыне загартаваць,  
Да ўсяго - з'ездзі ў мастацкі музей  
у Старыя Дарогі.

\*\*\*  
Хочаш веда паглыбіць пра Бацькаўшчыну,  
Едзь у Старыя Дарогі,  
Да Белага едзь у музей.

\*\*\*  
Сябе адчуваеш нікавата,  
Калі беларус прызнаецца,  
Што не пабываў у музеі Белага.

\*\*\*  
Жадаеш у беларушчыну адчыніць браму -  
Адчыні дзверы ў мастацкі музей  
Анатоля Белага.

\*\*\*  
Перад гэтай святыняй Бацькаўшчыны  
Ніякавеюць сягоння  
Непрыяцелі беларушчыны.

\*\*\*  
Так, не саступіць  
многім музеям дзяржаўным,  
Таму гэты музей, безумоўна, мае права  
Назвацца музеём народным.

\*\*\*  
Некаторыя мастакі

\*\*\*

Наведаш гэты музей -  
І пыл за тваімі вушамі  
Сам сабой пачынае знікаць.

\*\*\*  
Не шкада, што музей месціцца ў Дарогах;  
Аматары гісторыі і мастацтва  
Хай спазнаюць і глыбінку.

\*\*\*  
Чалавеча, хочаш сабе  
На здзіўленне зрабіць падарунак -  
З'ездзі ў Старыя Дарогі ў мастацкі музей!

\*\*\*  
Беларус, хочаш дарогу сваю ажывіць -  
Наведай Старыя Дарогі -  
Мастацкі музей Анатоля Белага.

\*\*\*  
Калі параўнаць Парыж і Старыя Дарогі,  
Луўр і дзецішча Белага,  
Дык нейкая адпаведнасць тут знойдзецца.

\*\*\*  
Выйдзеш з музея Белага і задумаешся,  
Калі ж рэчаіснасць наша  
Бел-чырвона-белаю будзе?!

\*\*\*  
І яшчэ калі выходзіш з музея Белага,  
Адчуваеш, што штосьці  
Плечы твае ўзрушае.

\*\*\*  
Выйдзеш з музея гэтага  
І адчуваць пачынаеш, чаму ты такі,  
Не такі, як многія героі-экспанаты.

\*\*\*  
Часам выйдзеш з музея такога,  
І робіцца сумна,  
Што люд навакольны  
замшэлы абыходзіць яго.

\*\*\*  
А Карэн Сцюарт - пасланніца ЗША  
З радасцю пасадзіла дрэва  
На сядзібе музея Белага.

\*\*\*  
Не спяшаюцца многія ў гэты музей,  
А той, хто яго наведвае,  
Набывае статус асобы.

\*\*\*  
Чым болей наведнікаў  
Мецьме музей,  
Тым большы даход у яго  
(бяссплатны) будзе духоўны.

\*\*\*  
Але, як і ўсё матэрыяльнае,  
І гэты музей патрабуе  
Матэрыяльных затрат.

\*\*\*  
І нат разяваку любому  
Заўжды будуць рады  
У гэтым музеі.

\*\*\*  
Многа кніжак у свеце пра Беларусь,  
І сярод іх найвыразнейшая  
Кніга водгукаў аб музеі Белага.

\*\*\*  
Так, тая кніга водгукаў  
Ці не вербальны спачатку помнік  
Спадару Анатолю Белама?!

\*\*\*  
(Працяг у наступным нумары.)





(Працяг. Пачатак у папяр. нумарах.)

**БАЛАДА ЯНКІ КУПАЛЫ**  
(7.07.1882-28.06.1942)

Які мне чуецца ў бярозавым лісці.  
Да Коласа, як да Айчыны, мне ісці  
І ведаць, што не ўсе шчэ мары ажылі  
Пад родным небам на пакутнае зямлі,  
Дзе нам з табою выпаў не найлепшы лёс.

Стаю, нібыта ў Храме, у святле бяроз  
І слухаю - Сымон-музыка грае нам  
Пра Шлях, якім ісці, а мы ідзем да крам  
І ўжо не думаем пра нашае жыццё.  
Шуміць, як польмя нябеснае, лісцё,  
І голас Коласа, нібыта крыж, над ім  
І бачыцца, і чуецца, але - не ўсім:  
"Мой родны кут, як ты мне мілы,  
Забыць цябе не маю сілы..."

... Ідзеш і ты на пляч Якуба Коласа  
Да постаці паэтавай, да голаса,  
Які шчэ чуецца ў бярозавым лісці...

Да Коласа, як да Айчыны, нам ісці!  
7.01.2002 г.

... Сябе забыць ці быць забытым?

Сябе забіць ці быць забітым  
І ў лесвічны ляццё пралёт?  
Прыступкі чорныя, як лёд,  
Як лёс, які нас напаткаў...  
Купала падаў і ўставаў,  
І заставаўся, як наш свет,  
Як той адвечны наш партрэт,  
Які даўно не беражом,  
Не разумеючы - жывём  
Мы толькі з ім і родны дом  
Не будзе знішчаны агнём,  
Ні часам, ні якой бядой,  
І сум размыецца вадой,  
Што з неба весняга пральецца,  
І ўжо ніхто не пасмяецца  
Ні з нас, ні з мілага нам краю,  
Які ў нас быў, які мы маем  
І будзем мець, як меў Купала.  
Купала ёсць, і нам нямала,  
Каб быць, тутэйшае любіць,  
Каб падаць і ўставаць, і жыць,  
І заставацца, як наш свет,  
Як той адвечны наш партрэт,  
Які, нібыта Божы Храм,  
Што з веку не належыць нам...

12.05.2002 г.

**БАЛАДА ЯКУБА КОЛАСА**  
(3.11.1882-13.08.1956)

... Іду ізноў на пляч Якуба Коласа  
Да постаці паэтавай, да голаса,



Беларускага войска конніца  
І сваім, і чужынцам помніцца.  
Кроў пралітая не змываецца,  
Ды з крыві выплывае раніца,  
Наша раніца, наша вечная,  
Што пачата ад Шляху Млечнага,  
Па якім зноў прыходзіць конніца,  
Па якім і сягоння гоніцца  
За чужынцамі, што нязводзяцца  
На зямлі, дзе ўсе з намі родняцца,  
Хто прыходзіць да нас не біцца...  
Пыл за конніцай зноў клубіцца,  
І хаваецца ў пыле конніца,  
А дарога яе не скончыцца,  
Бо наперадзе ты і раніца,  
У якой Беларусь прачынаецца...

29.10.2008 г.

**БАЛАДА ФРАНЦІШКА АЛЯХНОВІЧА**  
(9.03.1883-3.03.1944)

У Вільні ёсць твая магіла,  
Але - у ёй цябе няма.  
Айчына, дзе дзіця згубіла?..  
... Зноў вінаватая зіма,  
Вайны пажар, і мы з табою,  
Што ля пустой магілы зноў

**БАЛАДА СТАНІСЛАВА БУЛАК-  
БАЛАХОВІЧА**  
(10.02.1883-10.05.1940)

Стаім, як свечкі, і журбою,  
Нібы агнём, сваю любоў  
Высвечваем. Цябе ж няма,  
Але ты ёсць, як ёсць магіла,  
Як ёсць Айчына, ёсць турма  
І воля, што цябе любіла.  
І ты любіў, так, як тварыў  
Наш свет, дзе нам з табою  
Ёсць месца, як траве ў двары  
Халоднай, ды сваёй вясно,  
Што прыйдзе зноў, як мы прыйшлі  
У Вільні да тваёй магілы...

4.08.2005 г.

**БАЛАДА ЯЗЭПА ЛЁСІКА**  
(6.11.1883-1.04.1940)

Нявольны зноў. Няма ў цябе краіны,  
Бо з воляю краіну адабралі.  
І родны край - самотныя руіны,  
Што скрозь травой чужой пазарасталі -  
Далёка, як далёка наша воля,  
Якую сніш ты і жывеш якою...

Чужая мова і чужое поле,  
Дзе вецер звар'яцелы прад турмою



Лятае, і табе ў турме здаецца,  
Што нават вецер над табой смяецца,  
Бо ўсё дарэмна. Толькі ж недарэмна  
Усё было, і вольным край наш будзе,  
Бо ёсць наш край, і ёсць, і будуць людзі,  
Што любяць волю, а яна ўзаемна  
Іх любіць, і таму твая краіна  
Паўстане, нібы крыж святы, з руінаў,  
Бо ты ў ёй жыў, бо ёю жыў і мову  
У сэрцы нёс - дзяржаўнасці аснову, -  
Каб кожны дзень, які пасля пачнецца,  
Быў беларускім, нібы беларуса сэрца...

30.09.2007 г.

**БАЛАДА ВАЦЛАВА ЛАСТОЎСКАГА**  
(8.11.1883-23.01.1938)

Дзень адыдзе ў небыццё  
Па чырвоных кветках смерці.  
Верыць жа табе ў жыццё  
І казаць народу: "Верце!"  
І на вулках нашай Вільні  
Бачыць волю праз гады,  
І праз турмы, і клады,  
Бачыць залаты наш час,  
Дзе наш Бог пачуе нас,  
Бо сваё мы скажам слова:  
"Мы народ, і ў нас ёсць мова,  
Ёсць адвечная Айчына,  
А вакол яе - чужына..."  
І ляціць у сэрца куля  
Па загаду: "Расстраляць!"  
І пакуль яна ляціць  
Вечнасць будзеш ты збіраць,  
Каб радзімым словам жыць,  
Каб ісці ў святанне наша  
І цяпліць святло для нас.  
"Ён - нацдэм!" - бязродны кажа,  
"Ён - змагар!" - нам кажа час,  
Што пачаўся ў родным краі,  
Дзе заўжды чужынцаў зграі,  
Дзе заўжды нас вельмі мала.  
Толькі годнасць не прапала!

Век адыдзе ў небыццё,  
Ды не скончыцца жыццё.

6.10.1993 г.

(Працяг у наступным нумары.)



